

Вітаємо ювіляра: професору Ярославу Кравчуку – 85!

Професору кафедри геоморфології і палеогеографії Ярославу Кравчуку 13. 12. 2022 р. виповнилося 85 років! Майже все життя Ярослава Кравчука пов'язане з

геоморфологією. У студентські роки Ярослав уперше побачив гори, які вразили і полонили його. Тому захотів їх досліджувати й вивчати. У далекому 1953 р., під час навчання на першому курсі ЛНУ імені Івана Франка, обрав виробничу спеціальність “Геоморфологія”. Після закінчення 1958 р. університету Ярослав працював учителем у Щирецькій СШ, однак не полишав зв'язків з кафедрою і після двох із половиною років учителювання, 1961 р., повернувся сюди працювати. У різних експедиціях провів 13 років (1961–1974). Чотири роки досліджував деградацію ґрунтів у Казахстані. Три роки (1965–1967) провів у геоморфологічному загоні створеної 1965 р. Комплексної географічної експедиції, якій було доручено скласти геоморфологічну і ландшафтну карти Українських Карпат масштабу 1:100 000, досліджуючи геоморфологічну будову території на північ від Головного Карпатського вододілу. Два роки (1968–1969) – вже як начальник геоморфологічної партії досліджував зсувні ділянки гірського басейну р. Тиси, селенебезпечні райони басейну р. Свидовця, площинну та лінійну ерозію в Княздвірському заказнику Печеніжинського та Космацького лісництв у Передкарпатті. Упродовж 1969–1970 рр. організували Перші ґрунтові ерозійні знімання Криму, і Ярослав, як начальник партії, досліджував деградацію ґрунтів Керченського п-ва, ділянок поблизу міст Саки, Білогірськ, Красноперекопськ. Протягом 1971–1974 рр. був головою науково-дослідного сектору університету, водночас працював науковим керівником тем із ґрунтово-ерозійних знімачь окремих ділянок Тарханкутського п-ва, Одеської і Запорізької обл., Алтаю та ін. З 1989 р. і до сьогодні – науковий керівник НДЛ-51 (науково-дослідної міжкафедральної лабораторії інженерно-географічних, природоохоронних і туристичних досліджень). Усього під керівництвом Ярослава Кравчука було виконано 52 науково-дослідні теми, з яких 19 держбюджетні, а 33 – госпдоговірні.

З 1974 р. почав працювати доцентом кафедри геоморфології і палеогеографії, а 1976 р. – її очолив, 1991 р. – професор кафедри. Загалом Ярослав Софронівч керував кафедрою 43 роки (протягом 1976 – 1987 рр. і 1990 – 2019 рр.), 18 років очолював географічний факультет (упродовж 1984 – 2002 рр.). За його ініціативою на посаді декана відкрито п'ять нових кафедр, а також дві нові спеціальності. Протягом 1972 – 2003 рр. був членом Вченої ради університету, з 1976 і до сьогодні є членом Вченої ради географічного факультету.

Родом із рівнинного Рівненського Полісся (с. Кустин Рівненського р-ну), Ярослав найбільше полюбив Карпатський край. Гори та передгір'я привабили молодого вченого та стали предметом його наукових пошуків і здобутків. Захистив 1971 р. кандидатську дисертацію за темою: “Геоморфологія Пригортанського Передкарпаття”. З 1999 р. започаткував серію монографій “Рельєф України” : “Геоморфологія Передкарпаття” (1999), “Геоморфологія

Скибових Карпат” (2005), “Геоморфологія Полонинсько-Чорногірських Карпат” (2008), “Рельєф Вулканічного пасма Українських Карпат” (2011, у співавторстві з Я. Хомином), “Рельєф Солотвинської улоговини Українських Карпат” (2015, у співавторстві з В. Чаликом). Узагальнив 2021 р. дослідження Карпатського краю та видав монографію “Рельєф Українських Карпат”, яка 2022 року стала переможцем конкурсу “Найкраща монографія природничого напрямку 2021–2022 навчального року”. Загалом Ярослав Кравчук автор і співавтор 18-ти монографій, чотирьох навчальних посібників (“Геоморфологічне картографування в науково-дослідній роботі” (1981), “Інженерно-геоморфологічне картографування” (1991), “Геоморфологічне картографування” (2006), “Рельєф України” (2010, у співавторстві)); співавтор 17-ти навчально-методичних посібників. Протягом своєї наукової діяльності написав понад 300 статей. Важко навіть перелічити науково-дослідні проекти і науково-популярні видання, які підготовлено на основі праць Ярослава Кравчука. І достеменно неможливо підрахувати тих дослідників і поціновувачів Українських Карпат, яким його праці й досвід стали у нагоді та дали натхнення для власних досліджень.

Професійну діяльність Ярослава Софроневича Кравчука високо оцінено: 1984 р. він отримав почесну відзнаку “Відмінник народної освіти України”; 2002 р. – почесне звання “Заслужений професор Львівського національного університету імені Івана Франка”; 2004 р. нагороджений медаллю Президента м. Любліна (РП) “За заслуги у сприянні розвитку науки і освіти”; 2009 р. – почесне звання “Заслужений працівник освіти України”, вручене особисто президентом Віктором Ющенком; 2019 р. отримав сертифікат про занесення до видання “Золотий фонд нації, науково-освітній потенціал України”.

Ярослав Кравчук – безумовний авторитет у галузі теоретичної і прикладної геоморфології. Під його керівництвом на географічному факультеті сформувалася наукова школа “Інженерної, екологічної та регіональної геоморфології”. За наукового керівництва Я. Кравчука підготувало і захистило дисертаційні роботи 11 осіб : Я. Хомин, Л. Дубіс, В. Брусак, П. Горішний, Г. Байрак, Р. Гнатюк, О. Колтун, Л. Ковальська, Д. Каднічанський, Л. Косик, М. Клапчук.

Видатний карпатознавець і поціновувач Карпат, Ярослав Софроневич став головним організатором міжнародних та всеукраїнських семінарів “Проблеми геоморфології і палеогеографії Українських Карпат”, які відбуваються з 2004 р. кожні два роки до сьогодні. За результатами роботи семінарів започаткував видання збірника наукових праць “Проблеми геоморфології і палеогеографії Українських Карпат і прилеглих територій”, періодичністю 1–2 рази в рік. Збірник 2015 року отримав Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, 2020 року увійшов до Переліку наукових фахових видань України категорії “Б”.

Ярослав Софроневич вносить значний вклад у підготовку спеціалістів у галузі геоморфології і палеогеографії як багаторічний член Державної екзаменаційної комісії із захисту магістерських робіт; керівник курсових, магістерських та студентських наукових робіт.

Щиро вітаємо нашого шанованого професора кафедри Ярослава Софроневича Кравчука! Бажаємо здоров’я та натхнення, реалізації творчих задумів, втілення нових ідей, віри у велике майбутнє України!

Галина Байрак